

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2016

**VERBRUIKERSTUDIES
MEMORANDUM**

PUNTE: 200

Hierdie memorandum bestaan uit 10 bladsye.

VRAAG 1: KORTVRAE

1.1	1.1.1	D	verlaging in verbruikers se besteebare inkomste.	Verstaan	Maklik	(1)
	1.1.2	B	Stampmielies	Verstaan	Matig	(1)
	1.1.3	D	wettige stokvel-	Verstaan	Moeilik	(1)
	1.1.4	D	Anemie	Verstaan	Maklik	(1)
	1.1.5	D	Tuberkulose	Onthou	Maklik	(1)
	1.1.6	C	uithongering uit eie keuse.	Onthou	Maklik	(1)
	1.1.7	A	Fudge, sjokolade	Onthou	Maklik	(1)
	1.1.8	C	Retrospektiewe mode	Onthou	Maklik	(1)
	1.1.9	B	word sonder insekdoders gekweek en word met natuurlike kleursel gekleur.	Onthou	Maklik	(1)
	1.1.10	D	huiseienaarsvereniging	Verstaan	Maklik	(1)
	1.1.11	D	Huiseienaarsversekering	Verstaan	Maklik	(1)
	1.1.12	C	Elton verdien R3500 per maand.	Toepassing	Maklik	(1)
	1.1.13	A	Voorlaai	Verstaan	Matig	(1)
	1.1.14	C	verband.	Verstaan	Matig	(1)
	1.1.15	A	Betaal vir water en elektrisiteitsverbruik	Verstaan	Matig	(1)
	1.1.16	D	vyf	Onthou	Maklik	(1)
	1.1.17	C	inspekteer produkte op te verseker dat dit aan die vereiste standaarde voldoen.	Verstaan	Maklik	(1)
	1.1.18	C	meer as genoeg voorraad in die stoorkamer verseker.	Verstaan	Maklik	(1)
	1.1.19	B	in kleurvolle deurskynende papier	Verstaan	Maklik	(1)
	1.1.20	A	kontantvloei vooruitskatting.	Verstaan	Maklik	(1)
1.2	1.2.1		Passasiersbelasting			(1)
	1.2.2		Belasting of Toegevoegde Waarde (BTW)			(1)
	1.2.3		Lopende Betaalstelsel (LBS)			(1)
	1.2.4		Kapitaalwinsbelasting			(1)
	1.2.5		Boedelbelasting			(1)
			Onthou, Maklik			
1.3	1.3.1		Handelsmerkroef			(1)
	1.3.2		klassiek			(1)
	1.3.3		tegnologiese			(1)
	1.3.4		kontemporêr			(1)
	1.3.5		giere			(1)
			Onthou, Moeilik			

1.4	1.4.1	B	Onderhou 'n egalige vlak van produksie en verkope
	1.4.2	F	Voorspel toekomstige hoeveelheid kontant
	1.4.3	D	Vermoë om 'n bestendige vlak van produksie en verkope te handhaaf sonder om beskikbare kontant uit te put
	1.4.4	A	Voorspel die hoeveelheid produkte vir toekomstige verkope
	1.4.5	G	Bedryfskoste

Verstaan, Moeilik

(5 x 1) (5)

1.5 **Identifiseer uit die onderstaande lys VYF vereistes van 'n bank om 'n huislening toe te staan. Skryf slegs die letter (A–H) langs die vraagnommer (1.5) in die ANTWOORDEBOEK.**

- B Bewys van inkomste
 - D Afskrif van die koopaanbod
 - E Evaluering van besteding- en betalinggewoontes
 - F Bewys van Suid-Afrikaanse identiteitsdokument
 - H Kredietnavraag
- Verstaan, Moeilik

(5)

[40]

VRAAG 2: DIE VERBRUIKER

2.1 2.1.1 **'n Kontrak** is 'n ooreenkoms waarin daar ✓ beoog word om wettige regte en pligte tussen partye te skep. ✓
Onthou, Maklik S 169, F 155

(2)

2.1.2 **Afkoeltydperk** is die hoeveelheid tyd wat 'n verbruiker volgens die wet gegee word om 'n getekende kontrak te kanselleer ✓ sonder 'n rede of finansiële implikasie/transaksie wat veroorsaak was deur direkte bemarking/transaksie wat nie deur die verbruiker begin was nie. ✓
Onthou, Maklik S 173, F 157

(2)

2.1.3 **Uitsluitingsklousules** is klousules in 'n kontrak, wat 'n party vrywaar van enige aanspreeklikheid ✓ indien hy of sy nie die ooreenkoms nakom nie/wanneer die produk nie die doel dien waarvoor dit bekom was nie. ✓
Onthou, Maklik S 173, F 156

(2)

2.2 **Verduidelik hoe Suid-Afrikaanse gesinne water meer verantwoordelik in die tuin kan gebruik.**

- Plante waterbesparende en inheemse plante wat minder water vereis.
 - Gebruik grys water van wasmasjiene/wasbakke/storte/baddens om die tuin nat te maak.
 - Gebruik mulheid om die water in die grond te behou.
 - Moenie die tuin tydens die warmste deel van die dag natmaak nie, omdat die meeste water sal verdamp.
 - Gebruik 'n emmer om plante nat te maak en nie 'n tuinslang/sprinkelaars nie.
- Verstaan, Maklik S 199, F 181

(2)

2.3 2.3.1 **Identifiseer die tipe klub waarna daar in die gevallestudie verwys word.**

Stokvel ✓
Verstaan, Maklik

S 177-178, F 161

(1)

2.3.2 **Verduidelik hoe hierdie klub funksioneer**

- Elke lid dra R1000 per maand by. ✓
 - Hierdie geld sal in die bank teen saamgestelde rente gespaar word ✓
 - Alle lede sal hul bydraes en rente aan die einde van Oktober ontvang ✓
- (Enige 3 x 1)
Toepassing, Maklik S 177-178, F 161

(3)

2.4 Saamgestelde rente

- Met saamgestelde rente ✓ sal die lede rente op die oorspronklike bedrag plus die rente op hede ontvang ✓
Met enkelvoudige rente sal die lede slegs rente op die oorspronklike bedrag ontvang. (Enige 4 x 1) (4)
Verstaan S 185, F 167-168

2.5 Bespreek hoe inflasie 'n negatiewe impak op Heather se besteebare inkomste het

- Heather se besteebare inkomste sal minder wees as gevolg van inflasie ✓
- Pryse van goedere en dienste sal verhoog ✓
- Sy sal minder kan koop ✓
- Sy spandeer meer aan petrol ✓ wat haar besteebare inkomste verder sal verminder ✓ (Enige 4 x 1) (4)
Toepassing, Matig S 185, F 167-168

[20]

VRAAG 3: VOEDSEL EN VOEDING

- 3.1 3.1.1 E-coli infeksie ✓
Onthou, Maklik S 106, F 90 (1)

- 3.1.2
- Halfgaar "beef patty"
 - Die water waarin die blaarslaai en tamatie afgespoel was, was gekontamineer. ✓
 - Die blaarslaai kon ook gekontamineer wees – faeces van huishoudelike diere wat rondwaal ✓ (Enige 2 x 1) (2)
Toepassing, Matig S 106, F 90

3.1.3 Drie simptome

- Maagkrampe ✓
- Diarree/bloedige diarree/bloed in stoelgang ✓
- Moegheid ✓
- Naarheid ✓
- Braking ✓
- Koors ✓ (Enige 3 x 1) (3)
Onthou, Maklik S 106, F 90.

3.2 3.2.1 Verduidelik VIER redes waarom Suid-Afrikaanse boere nie ekonomies gretig is om organiese vrugte te produseer nie.

- Organiese boerdery is duurder as konvensionele boerdery ✓
- Die aanvangskoste is hoër ✓
- Arbeid is meer intensief ✓
- Porsie is kleiner en hoër risiko ✓
- Vrugte het meer kneusplekke en dit het 'n impak op die verkope ✓ /verminderde wins ✓
- Die raklewe is korter en dus die moet die vars produkte vinnig verkoop om verliese te voorkom ✓ (Enige 4 x 1) (4)
Verstaan, Moeilik S 126, F 104

3.2.2 **Negatiewe impak**

- Organiese voedsel wat uitgevoer word, word per vliegtuig vervoer wat bydra tot lugbesoedeling✓ en aardverwarming. ✓
- Kopersulfaat✓ word toegelaat as 'n organiese plaagdoder, maar is giftig vir erdwurms✓ wat die grond vrugbaar maak en vir visse. ✓
- Beheer van onkruid kan toto groter energie verbruik lei. ✓ (Enige 4 x 1) (4)

3.3 3.3.1 **Verduidelik hoe gastro-enteritis aan Bruce oorgedra was**

- Die bakker wat die kaaskoek hanteer en voorberei het, kon dit met gastro-enteritis besmet het
- Die bakker het dalk nie sy hande gewas voordat daar met die bestanddele gewerk was nie
- Die bestanddele self kon besmet gewees het
- Die water kon besmet gewees het
- Vuil apparaat was moontlik gebruik. (Enige 3 x 1) (3)

Toepassing

S 91

3.3.2 **Behandeling**

- Vervang vloeistof en elektroliete wat deur los stoelgange verloor is.
- Drink groot hoeveelhede gebottelde of gekoopte water, vrugtesap en sportdrankies. Verminder water van onseker gehalte en suiwelprodukte
- Maklik, verteerbare voedsel soos rys, piesangs en droë roosterbrood
- Raadpleeg 'n dokter eerder as om selfmedikasie te probeer as die diarree ernstig is. (Enige 3 x 1) (3)

Toepassing

S 91

3.4 3.4.1

Melk-allergie	Laktose-intoleransie
Wanneer die immuunstelsel op die melk proteïene wat skadelik ✓ is reageer en teenliggaampies bou teen dit. ✓	Wanneer die liggaam te min of geen (laktose) ensiem ✓ om die laktose na glukose ✓ te verteer. ✓

(4)

*Nie in Tabelvorm: -1 punt

Onthou, Maklik

3.4.2 **Verduidelik waarom die voorgereg geskik sal wees vir 'n persoon wat anemies is.**

- Die voorgereg bevat lewer/blaarslaai en volgraanbrood wat 'n goeie bron van yster✓ is wat sal help met die vorming van rooibloedselle. ✓
- Lever bevat vitamien B₁₂ wat help met die vorming van rooibloedselle. ✓
- Foliensuur ✓ word gevind in lewer, blaarslaai en volgraanbrood. ✓
- Blaarslaai is 'n goeie bron van Vitamien C ✓ wat die absorpsie van yster bevorder. ✓ (Enige 3 x 1) (3)

Toepassing, Matig

S 91, F 79

3.4.3 **Beskryf in 'n paragraafvorm die geskiktheid van die kaaskoek vir 'n diabeet**

- Die kaaskoek is nie geskik vir 'n diabeet nie. Die suiker ✓ en stysel ✓ in die tenniesbeskuitjies sal die glukose vlak in die bloed verhoog.
- Daar is te veel vet ✓ in die room/roomkaas/margarine ✓ wat beperk moet word ✓ vir 'n diabeet wat geneig is om hartprobleme te hê. ✓ (5)

Toepassing, Moeilik

S 80-88, F 72-73

*Nie in paragraafvorm: -1 punt

3.4.4 **Analiseer die kaaskoek vir 'n persoon wat aan osteoporose lei.**

Die kaaskoek is geskik vir 'n persoon wat osteoporose het. ✓ Die voedsel is ryk aan kalsium soos die room, roomkaas, kondensmelk, wat die bene versterk. Margarien is 'n goeie bron van Vitamiene D, fosfor wat help met die absorpsie van kalsium. ✓ Gefluoriseerde water help om bene op te bou. Te veel proteïene in die kaaskoek, room, roomkaas en kondensmelk. Die liggaam stel sure in die bloedstroom vry wanneer die proteïene verteer word. Dit onttrek kalsium van die bene om die sure te neutraliseer en maak die bene swakker. ✓

Analiseer, Moeilik

S 89-90, F 75-76

(8)
[40]

VRAAG 4: KLEDING

4.1 4.1.1 **Styl:** is die spesifieke eienskappe wat een produk anders as 'n soortgelyke produk maak.

(2)

4.1.2 **Modeneigings:** Dui die rigting waarin mode beweeg, aan.
Onthou, Maklik

F 48

(2)

4.2 **Klere – aankooppatrone
Inflasie**

Wanneer inflasie styg, ✓ verhoog die pryse van goedere en dienste ✓ gevolglik het verbruikers minder ✓ besteebare inkomste om op klere te spandeer. ✓
Onthou, Matig

S 53, F 49

(4)

4.3 **Handelsmerkroef het definitief impak op die verkope van wettige bekende handelsmerke. Regverdig die stelling.**

- Die beeld van die beskermde handelsmerk word benadeel en kan lei tot lae verkope.
- Verbruikers mag geloof in die handelsmerk verloor.
- Vervaardigers van oorspronklike handelsmerke verloor miljoene se verkope.
- Mededingers van bekende handelsname word afgesit deur die lae pryse van nagmaakte klere, gevolglik is daar minder mededinging en verkope.

Onthou, Matig

(4)

4.4 **“Katoen is 'n baie gewilde kledingstof vir uitrustings, maar katoen is nie 'n ekovriendelike kledingstof nie”. Bespreek die impak van katoenproduksie op die natuurlike omgewing.**

Katoen word vervaardig uit gewasse wat plaagdoders of chemikalieë ✓ benodig om te groei. Dit gebruik meer energie ✓ en water om te vervaardig en te produseer en gee meer afval af. ✓ Katoen het ook 'n hoë koolstofspoor ✓

Toepassing, maklik

F 59

(4)

4.5 **Evalueer die geskiktheid van die uitrusting vir 'n formele geleentheid.**

- Nie geskik nie
- Meer vir 'n informele geleentheid
- Die uitrusting is te oop/kaal

(4)
[20]

VRAAG 5: BEHUISING

- 5.1 5.1.1 **Inisiasie fooie:** Is 'n eenmalige koste wat deur die bank✓ gevra word vir 'n huislening. (2)
Onthou, Maklik S 145, Oxford
- 5.1.2 **Okkupasie huur** word aan die verkoper betaal ✓ wanneer die huis deur die koper beset is voordat die verband geregistreer is. ✓ (2)
Onthou, Matig S 146, F 120
- 5.2
Voltitel eienaarskap	Deeltitel eienaarskap
is die eienaarskap waarin die wettige eienaar word van die hele eiendom✓ bestaande uit die land en die struktuur wat daarop gebou is ✓	is 'n vorm van eienaarskap waarin die koper die wettige eienaar van 'n deel van die behuisingskompleks✓ word en aandele in die onverdeelde areas het waarop dit staan ✓
- (4)
- *Nie in tabelvorm: -1 punt Onthou, Maklik
- 5.3 5.3.1 Voltitel eienaarskap (1)
Onthou, Maklik S 139-140, F 121-122
- 5.3.2 Voordele
- Die koper is die wettige eienaar van die hele eiendom. ✓
 - Die eiendom kan in die boedel gelaat word vir jou kinders. ✓
 - Verandering kan aan sy of haar eiendom gemaak word. ✓
 - Die eienaar kry 'n sin van sekuriteit en onafhanklikheid ✓
 - Die eiendom kan gebruik word as sekuriteit vir 'n banklening. ✓
 - Dit is 'n goeie belegging omdat die waarde van die eiendom oor 'n tydperk verhoog. ✓
 - Die koper kan die huis besigtig voordat hy/sy dit koop. ✓
 - Die eiendom kan verkoop word om 'n wins te maak. ✓
 - 'n Vertrek in die huis kan uitverhuur word om 'n inkomste uit die eiendom te kry
 - 'n Besigheid kan vanaf die huis bedryf word. ✓ (Enige 5 x 1) (5)
- 5.4 Verbandbeskermingversekering (2)
Verstaan, Maklik S 145, F 128
- 5.5 5.5.1 Huurkontrak (2)
- 5.5.2 'n Huurkontrak is huur ooreenkoms tussen die eienaar✓ van die eiendom en die huurder, waarin die huurder hom/haarself verbind om die eiendom te huur vir 'n minimum tydperk teen 'n vaste bedrag huurgeld ✓ (Enige 2 x 1) (2)
Verstaan, Maklik S 137, F 118

5.6 Vrieskas

5.6.1 Hoogte aanpasbare rakke ✓ (2)
Toepassing, Matig S 159, F 145

5.6.2 • 'n Energie rank A ✓
• Geluidwaarskuwing as die deur oop is ✓
• Gelyke verspreiding van lug en elektrisiteit ✓
• Optimale temperatuurbeheer ✓
• Outomatiese deurtoemaak-funksie ✓ (5)
Toepassing, Moeilik S 159, F 145

5.6.3 Ontdooi self/Geen vries opsie (1)
Toepassing, Moeilik S 159, F 145

5.7 • Ralton sal 'n deposito betaal. ✓
• Die uitstaande balans word in paaielemente betaal. ✓
• Ralton kan die vrieskas gebruik terwyl hy paaielemente betaal. ✓
• Ralton kry 'n waarborg, indien die vrieskas breek binne die waarborg tydperk, sal die verkoper dit herstel. ✓
Toepassing, Matig S 162, F 148 (4)

5.8 • Ralton sal elke maand 'n vaste bedrag huurgeld betaal. ✓
• Die eiendom het 'n braai/swem area om familie en vriende te onthaal. ✓
• Ralton kan sy taxi besigheid bedryf vanaf die eiendom met toestemming van die verhuurder. ✓
• Die eiendom het 'n groot werf om die huis later te vergroot indien, Ralton besluit om dit te koop.
• Die eiendom het 'n elektriese heining/alarmstelsel vir Ralton en die taxi se veiligheid. ✓
• Die verhuurder is verantwoordelik vir heffings en belasting (Enige 8 x 1) (8)
Evaluering, Matig S 137, F 118

[40]

VRAAG 6: ENTREPRENEURSKAP**6.1 6.1.1 Teikenmark**

'n Teikenmark is 'n spesifieke groep mense✓ wat gemeenskaplike behoeftes en belangstellings het om 'n produk✓ te koop. ✓

(2)

6.1.2 Teikenmark

- Gemeenskap ✓
- Getroude paartjies ✓
- Tieners ✓

Verstaan, Maklik

(Enige 2 x 1)

Scenario

(2)

6.2 Voorraadbeheer

- Voorraadbeheer help om die storige koste te verminder. ✓
- Verseker dat die roumateriaal beskikbaar is vir produksie. ✓
- Verseker dat die regte roumateriaal vir die produk gekoop is. ✓
- Afval van roumateriaal/finale produk is verminder. ✓
- Geld belê in voorraad is beperk. ✓

Onthou, Matig

(Enige 4 x 1)

S 23, F 19

(4)

6.3 Produkspesifikasie (voordele)

- Produkspesifikasie verseker dat daar aan die kliënt se behoeftes voldoen word. ✓
- Die produk sal altyd dieselfde in kwaliteit, voorkoms, grootte, gewig, kleur en styl wees. ✓
- Zelda sal nie wins verloor as gevolg van mislukkinge nie. ✓

Onthou, Matig

(Enige 4 x 1)

S 21, F 16

(4)

6.4 Werkersopleiding

- Opleiding van werkers verbeter die kwaliteit van werk
- Lei tot die vermindering/vermorsing van atjar of bestanddele
- Verhoog die werkers se moraal/het meer vertroue/werktevrede
- Help om die herstelwerk van die naaimasjien/voedselprosesseerder te verminder.

Verstaan, Matig

(Enige 2 x 1)

S 26, F 25

(2)

- Zelda sal nie onnodig voorraad koop wat sy nie kan vind nie (garing/kleedstof/bestanddele) want sy het effektiewe stoorprosedures
- Vismotte/skimmel sal nie die materiaal beskadig nie. ✓
- Zelda sal nie enige geld/wins verloor nie a.g.v. oneffektiewe stoorprosedure.
- Daar sal ook geen vermorsing/bederwing van die atjar bestanddele/roumateriaal wees nie. ✓

- Atjarbestanddele kan gepreserveer word. ✓

Toepassing, Moeilik

(Enige 2 x 1)

S 27, F 22

(2)

- 6.6 6.6.1 • Strooibiljette ✓
 • Om vriende en familie te sê ✓ (2)
 Toepassing, Matig Scenario
- 6.6.2 • Sy gebruik slegs herwinbare gekleurde papier vir die strooibiljette. ✓
 • Sy gebruik mayonnaise bottels wat sy by familie en vriende kry.
 • Sy pas die beginsel van herwin, hergebruik toe – om die beginsel van volhoubare produksie en verbruik. ✓
 • Sy produseer minder afval – dus help sy om die negatiewe impak/koolstofvoetspoor te verminder. (4)
 Toepassing, Moeilik S 26, F 26-27
- 6.7 • Zelda maak seker dat sy haar kliënte se behoeftes bevredig. ✓
 • Sy laat haar kliënte goed voel. Sy kry gereeld terugvoering ✓ op die atjar/herstel van die klere en gebruik dit om haar atjar en dienste te verbeter. ✓
 • Luister na die kliënte se klagtes en probeer daarom op te los. ✓
 • Bel terug as sy belowe het om dit te doen. ✓
 • Sy lei haar familie en vriende op as hulle met haar kliënte in aanraking kom om goeie kliënteverhoudinge. ✓ (8)
 Toepassing, Matig S 25, F 25
- 6.8 6.8.1 Verkoopprys per bottel atjar
 $R12,40 + R7,36 = R19,76$ ✓
 $R19,76 \times \frac{65}{100} = R12,84$ ✓
 $R19,76 + R12,19 = R32,60$ ✓
 R32,00/R33 (4)
- 6.8.2 $R32,60 \times 15$ ✓ = R489 ✓
 $-R19,76 \times 15 = R296,40$ ✓
 R192,60 ✓
 OF
 $R32 \times 15$ ✓ = R480
 $-R19,76 \times 15 = R296,40$
 R184,80 (6)
 Toepassing, Moeilik S 38-39, F 36-37
 [40]
- TOTAAL: 200**